

Johan Willems
Maastrichtersteenweg 282
3700 Tongeren

(Foto's: Benny Odeur)

10 JAAR VLEERMUISTELLINGEN IN LIMBURGSE GROEVES

1 1

Een overzicht van 10 jaar vleermuizen tellingen bespreken is makkelijk en tevens moeilijk. Hoe ver mag je gaan in conclusies trekken? Hoe juist zijn de gegevens? Moet alleen de algemene trend weergegeven worden? Of zit het hem nu juist in de details? Het is in elk geval een complexer geheel als dat men op het eerste gezicht zou denken. Elke groeve heeft zijn eigenheid, bouw, ligging, grootte en bereikbaarheid. Sommige vleermuizen kan het niet schelen waar ze hangen, sommige zoeken specifieke plekken uit om te winterslapen. Er is dus een wirwar van gegevens en jaar na jaar krijg je meer en meer inzicht in deze wirwar. En dit is nu het aantrekkelijke van jaar na jaar, groeve na groeve vleermuisjes te gaan tellen. Elke getelde vleermuis licht een tipje van de sluier op.

VLEERMUIZEN TELLEN

Ieder heeft zijn eigen manier om vleermuizen te tellen. In Belgisch Limburg zijn we als laatste gestart en dus hebben we wat afgekeken van onze collega's uit Nederlands Limburg en Wallonië. In een groeve waarvan er een kaart bestaat gebruiken we deze natuurlijk. In een groeve waarvan er géén kaart bestaat gaan we ze indelen in secties. Elke sectie moet zo ingedeeld worden dat de teller moeiteloos zijn weg vindt, hij geen gangen mist en niet makkelijk in een andere sectie belandt zonder het te merken. In bijna alle gevallen lukt dat moeiteloos omdat in vele groeves muurtjes, tunneltjes en doodlopende stukken voorhanden zijn. Onder iedere getelde vleermuis wordt een papiertje gelegd. Dit papiertje dient om dubbeltelling te voorkomen en voor niet opgemerkte vleermuizen alsnog te kunnen noteren. Door de vele wakken aan het plafond gebeurt het dat je de vleermuis enkel kunt zien als je 15 meter verder staat. Merk je dan zo'n vleermuis op dan kan je aan het papiertje zien of ze reeds genoteerd werd of niet. Het leggen van papiertjes is een idee van de Walen.

In onze groeves hebben we minder te maken met hoge plafonds. Determineren van vleermuizen gebeurt dan ook meestal met het blote oog. Waar nodig gebruiken we verrekijkertjes, zoals onze Nederlandse collega's. Wordt er door verschillende groepen tegelijk een berg geteld, dan moet er in iedere groep tenminste één persoon zijn die vlot kan determineren en één die zijn weg kent in de sectie waar er geteld moet worden. Anders is

vlot en precies tellen onmogelijk. Hulpmiddelen zoals ladders gebruiken we niet. Met ladders ga je meer vleermuizen vinden maar als je éénmaal een ladder hebt meegenomen moet je dit steeds blijven doen. Anders gaat het al of niet gebruiken van de ladder invloed hebben op de gegevens en dat is niet de bedoeling. Als het aantal dieren, die we niet kunnen controleren elk jaar hetzelfde blijft, heeft dat geen invloed op het resultaat.

DETERMINEREN

Het determineren van vleermuizen is minstens zo belangrijk als het vinden ervan. Aan "er zaten daar 231 vleermuizen" heb je wel iets, maar niet veel. We proberen elke vleermuis op soort te brengen, maar doordat de beesten zich graag wegstoppen in spleten en barsten, is het niet altijd eenvoudig de soort te bepalen. Bij de minste twijfel maken we er een "indetje" van, een indetermineerbare. Dat is dan "één vleermuis" zonder bijkomende gegevens. De winter 2000-2001 zijn er dat 187 op 2161 dat is 8,6%. Gezien de omgeving waarin er geteld wordt, is dit een aannemelijk cijfer. Het belangrijkste is dat je durft te zeggen dat je ze niet op soort kan brengen.

WANNEER TELLEN?

Steeds in dezelfde periode. Het vleermuizenbestand verandert tijdens de winter. Als je dezelfde groeve

Ingekorven vleermuis

driemaal gaat controleren met een maand tussen elke beurt, ga je gegarandeerd zeer verschillende resultaten krijgen. Dus een groeve die eind december geteld werd, zal ook in de toekomst eind december geteld worden. Slechts éénmaal hebben we ons aangepast: zoals elk jaar gingen we de groeve onder de Lindestraat doen als laatste groeve en vonden er slechts een paar dieren. Van één van de eigenaars kregen we te horen dat we er niets van terechtbrachten. Hij had er zeker 10 gezien. Wat bleek: in december zitten er inderdaad meer vleermuizen, die dan later naar andere groeves verhuizen. In de winter '93-'94 zijn we dan voor de Lindestraat overgeschakeld op december en vanaf toen telden we 6-14 dieren in plaats van 0-2 dieren. Dus eerst worden alle kleine groeven geteld en daarna de grotere.

DE RESULTATEN

Het algemene resultaat

Het eerste getal dat we bekijken is het totaal van alle door ons getelde groeves samen en dan zie je (Figuur 1) dat we tien winters geleden 931 vleermuizen hadden en nu 2157, dat is een stijging met meer dan 130%. In die jaren zijn we geen enkele keer achteruit gegaan. Deze stijging is eerder ingezet dan de tien jaren, die we hier bekijken en de stijging is constant. Elk jaar een stapje vooruit, nooit een stap terug.

Het resultaat per omgeving

Waar je een aantal groeven hebt op kleine afstand van mekaar en je resultaten wil gaan bekijken, doe je dat het best door al deze groeven samen te tellen. Neem nu het talud van de Roosburg in Zichen. Deze wand loopt over een afstand van minder dan een kilometer en herbergt 5 groeven. Het maakt niets uit dat een vleermuis de Flessenberg kiest en een andere het Koegat. Het kan best dat ze onder de grond op nauwelijks 10 meter van mekaar hangen. Ze hebben voor de Roosburg gekozen en dat is wat telt. Je merkt het verschil in de resultaten van één van deze groeves, behorend tot een concentratie van groeves, en een afgezonderde groeve.

De Flessenberg en Mathuus zijn twee groeves die in de directe omgeving liggen van andere groeves en het aantal vleermuizen in deze bergen (zo wordt een groeve door de plaatselijke bewoners genoemd) is zeer wispelturig in vergelijking met de Pitjesberg. Mathuus gaat in vier winters van 52 overwinterende dieren naar 94 en

zakt dan weer naar 52 in drie jaar tijd om het volgende jaar weer naar 85 te gaan en daar blijft hij nu zijn derde winter stabiel. De Flessenberg gaat op en neer als een jojo. In drie jaar tijd, de periode '95-'96 tot '97-'98 stijgt het aantal vleermuizen van 35 naar 71 en valt weer terug tot 46.

Bundelen we nu de resultaten van alle groeven in de directe buurt dan krijgen we weer een normaal resultaat zonder uitschieters (Figuur 2).

In ons gebied hebben we zo 3 concentraties van groeves.

- De Roosburg: Verbistberg, het Koegat, Jageneau's huiske en de Flessenberg
- Vechmaal: Henisdaal I, II, V, VI, VII, VIII
- Kanne: Mathuus, de Keel, Opcanne IV.

De Roosburg doet beter dan het gemiddelde. Ze evolueert in tien jaar van 201 naar 520 vleermuizen. Dat is een stijging met 158%. Kanne gaat van 212 naar 373. De grafiek toont een ietwat wispelturig gedrag maar dat kan te maken hebben met een paar groeves vlakbij, waar we niet kunnen tellen (Muizenberg- Natogroeve) wegens het instortingsgevaar.

Vechmaal volgt de algemene trend tot de laatste twee winters en zakt dan wat weg. Tien jaar geleden zaten we aan 177 vleermuizen, nu aan 278. Dit is een vooruitgang van 57%

SOORTEN VLEERMUIZEN

Het totaal aantal vleermuizen is op 10 jaar van 931 dieren naar 2157 gestegen. Goed nieuws dus. Nog beter nieuws is dat deze stijging niet veroorzaakt wordt door één enkele soort maar door zowat alle soorten, op de Grootoorvleermuis na.

De Watervleermuis (*Myotis daubentonii*)

De Watervleermuis was in de jaren 80 veruit de talrijkste vleermuis in onze groeves. Het aantal is in de laatste 10 jaar van 403 naar 729 gestegen. Doordat het hem niet echt kan schelen of hij nu warm of koud hangt, vinden we hem terug in alle groeven en overal doet hij het even goed. We merken wel dat het aantal in deze periode ook een aantal keren is verminderd. Een echte uitleg hebben we daar niet voor, maar we merken deze trend ook bij een paar andere soorten.

De Baardvleermuis (*Myotis mystacinus/brandtii*)

We maken in onze tellingen geen onderscheid tussen de Gewone baardvleermuis (*Myotis mystacinus*) en de Brandt's vleermuis (*Myotis brandtii*). Deze dieren lijken zo fel op elkaar, dat het onmogelijk is de juiste soort te bepalen zonder ze van de mergelwand te plukken. Omdat het voor ons het belangrijkste is dat de dieren een rustige winterslaap doen, tellen wij de beide soorten als Baardvleermuizen.

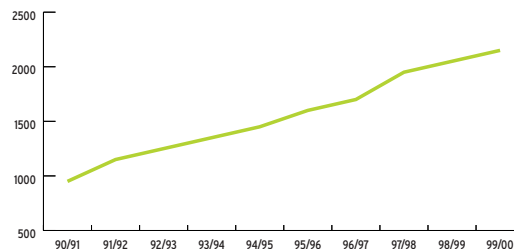
De baardvleermuizen doen het uitstekend. Met 39% zijn ze nu de meest voorkomende soort die we hebben. In '90-'91 was hun aandeel 23%. In absolute getallen is deze soort in 10 jaar van 231 naar 839 individuen gestegen. De Baardvleermuis komt in elke groeve voor en is overal even goed vertegenwoordigd. Je vindt ze in de warme en koude delen in de berg.

De Franjestaart (*Myotis nattereri*)

De Franjestaart is aan een geweldige opmars bezig. Deze opmars was het eerst te merken in onze groeven en sinds een paar jaar ook in de Nederlandse groeven. In tien jaar tijd is het aantal vertienvoudigd. Als deze stijging zich blijft voortzetten, steekt hij binnen enkele jaren de Baard- en de Watervleermuis voorbij. In de winter '90-'91 telden we 27 stuks en afgelopen winter waren het er 264. Deze stijging doet zich vooral voor in Zichen-Zussen-Bolder en Kanne. In Vechmaal daarentegen is er absoluut geen sprake van een stijging. Het aantal Franjestaarten is er zeer bescheiden, slechts 3 exemplaren op een totaal van 278. Ook in de Coolen te Val-Meer is helemaal niets te merken van deze algemene stijging. Slechts 1 Franjestaart gevonden op een totaal aantal van 72 vleermuizen.

De Langoor- of Bechsteins vleermuis (*Myotis bechsteini*) (Figuur 3)

De Langoorvleermuis is een zeldzame soort. In Vlaanderen is hij enkel te vinden in onze groeven. Deze soort speelt een soort verstoppertje met ons. Wanneer we zomervangsten doen in augustus en september in Lacroix en het Koegat, dan merken we dat hij bij de eerste vangsten nog niet is gearriveerd. We vangen zeer zelden een Langoorvleermuis in augustus en hoe dichter we bij eind september komen hoe vaker we hem terug vinden in ons net. Een hoogtepunt was een vangst van liefst 10 exemplaren op twee en een half uur tijd in het Koegat, een paar jaar geleden. Als we nu uitgaan van de veronderstelling dat vleermuizen vanaf deze periode hun winterkwartieren opzoeken, dan zouden we dus tij-

Figuur 1: Totaal aantal getelde vleermuizen per winter

dens de wintertellingen deze soort moeten terugvinden. Niets is minder waar. Meestal vinden we geen enkel exemplaar terug tijdens onze wintertelling. Slecht 6 stuks gevonden in de afgelopen 10 jaren. Ofwel verstopt deze soort zich uitermate goed, ofwel blijft hij maar een tijdje in het najaar en vertrekt weer voordat de winter begint. Het is wel interessant dat de netvangsten gebeurden in het Koegat en Lacroix en dat we de exemplaren in de winter vonden in Pitjesberg, Henisdael I, Vechmaal en Lacroix. Dus hij komt voor in 4 van onze groeves, wat op zich absoluut niet slecht is.

De Ingekorven vleermuis (*Myotis emarginatus*) (Figuur 4)

De Ingekorven vleermuis is een vrij zeldzame soort. Niet zo zeldzaam als de Langoorvleermuis, maar ook voor deze soort zijn de mergelgroeven in Zuid-Limburg en de fortengordel rond Antwerpen de enige overwinteringplaatsen in Vlaanderen. De Ingekorven vleermuis houdt van een warme plek in de groeve. Je zal hem dus nooit dicht bij de ingang vinden, maar steeds achteraan op een warme, tochtvrije plek. Hij hangt ook steeds netjes aan het plafond, zoals een vleermuis hoort te hangen. Door zijn liefde voor de iets warmere plekken vinden we hem dus nooit terug in de kleinere groeven. Een kleine groeve is automatisch een koudere groeve. De Coolen, Jageneau's huiske en alle groeven in Vechmaal, op Henisdael I na, maken absoluut geen kans bij deze soort. Tien jaar geleden was hij heel miniem aanwezig,

Bechsteins vleermuis

we hadden toen 7 stuks, en nu treffen we hem al veel vaker aan, afgelopen winter maar liefst 54 stuks. De stijging is niet zo spectaculair als bij de Franjestaart, maar komt toch aardig in de buurt. Nu maar hopen dat deze soort het in de toekomst even goed blijft doen.

De Vale vleermuis (*Myotis myotis*)

De grootste van onze vleermuizen is geen reguliere gast. Slechts af en toe komen we hem tegen in de berg. Nochtans hebben we verschillende groeves die hem moeten liggen. Als een groeve goedgekeurd wordt door een Ingekorven vleermuis, dan is ze ook goed voor een vale vleermuis. In '92-'93 hebben we er 3 geteld, dan nog 3 jaren dat we er ééntje vonden en de rest van de jaren hadden we geen enkele. Onze Nederlandse en Waalse collega's hebben er steevast, maar bij ons wil het maar niet lukken.

De Meervleermuis (*Myotis dasycneme*)

Het aantal Meervleermuizen neemt langzaam maar zeker toe. Niet op spectaculaire wijze, maar goed genoeg om er tevreden over te zijn. Tien jaar geleden hadden we er 21, afgelopen jaar 45. Twaalf jaar geleden hadden we er 29 en dat was toen het hoogste aantal ooit, sinds we met tellen begonnen waren. Verleden jaar was het beste jaar met 47 exemplaren. Door de afwezigheid van de Vale vleermuis is hij de grootste soort die we in onze groeven hebben. Deze soort komt zowel voor in warme als koude zones.

De Gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*)

Op één Dwergvleermuis in het Koegat in Zichen in de winter '96-'97 na, komt de ze enkel voor in Kanne langs het kanaal, in de groeven de Keel en Mathuus. Daar vinden we ze terug in gemetselde muren. De Dwergvleermuis is niet een soort die absoluut een groeve moet hebben om te overwinteren. Je zal ze dus ook niet snel erg diep in de groeve tegenkomen, maar eerder vooraan. In Mathuus hangt ze in een muur, die je kan bereiken zonder zaklamp.

De Gewone grootvleermuis (*Plecotus auritus*) (Figuur 5)

Terwijl alle andere soorten het beter en beter doen, blijft deze achter. Dit jaar telden we er slechts 24 en dat is op één na het slechtste resultaat tot nu toe. Enkel in de winter van '91-'92 deden we het met 21 grootoren nog slechter. Hoogtepunt was de winter '96-'97 met 50 exemplaren. In Vechmaal doet hij het niet zo slecht, want ongeveer de helft van al onze grootoren vinden we

daar. Dit heeft waarschijnlijk te maken met een kolonie in één der kerken in de onmiddellijke nabijheid van deze groeven. De geringe aanwezigheid van Grootoorvleermuizen wil daarom niet zeggen dat het slecht gaat met deze soort in het algemeen, want het diertje hoeft het niet zo warm te hebben en kan gerust overwinteren buiten een groeve in de koude. Deze winter hing er ééntje aan de ingang van groeve het Avergat in Kanne, vrij laag bij de grond en zijn vleugels glinsterden van de vorst. Naderhand ben ik nog verschillende keren naar hem gaan kijken en hij heeft van deze vorst niet echt last gehad, want hij is ondertussen ontwaakt en weggelopen.

De Laatvlieger (*Eptesicus serotinus*)

De Laatvlieger is geen groevebewoner en komt hoogst zelden voor. We hebben er éénmaal één dier aange troffen in een ijskelder in Bovelingen, maar voor de rest hebben we hem niet te gast.

De Grote en Kleine hoefijzerneus (*Rhinolophus ferrumequinum/hipposideros*)

Elk jaar hopen we er weer ééntje te vinden maar helaas blijft het bij deze ijdele hoop. Wanneer ik deze hoop uitspreek, zie ik verwondering in de blikken van de meeste vleermuizentellers.

Nochtans werd een kleine hoefijzerneus waargenomen door Ton Breuls in een groeve te Eben-Emael en blijft het dus mogelijk dat ze ook naar onze groeven terugkomen. Men beweert dat de hoefijzerneuzen indertijd zijn weggebleven omdat er geen Meikevers meer waren. Het aantal Meikevers is weer in stijgende lijn en evenredig hiermee stijgt ook onze hoop.

DE GROEVEN

Groeve De Coolen

De Coolen is één van de kleinere groeven, ongeveer 1 kilometer lang, tussen Val-Meer en Millen, maar ze gedraagt zich als een grote. In tegenstelling met andere kleine groeves is ze heel stabiel qua vleermuizenpopulatie. Een mogelijke uitleg hiervoor is de geïsoleerde ligging van de groeve. Er liggen geen andere groeves in de onmiddellijke omgeving en dus blijven de vleermuizen er de hele winter zitten.

Voordat deze groeve was dichtgemaakt, was de verstoring er groot en was ze vrij koud. Er waren meerdere ingangen zodat het langs alle kanten tochtte. Nadat

beheerder Johan Jansen alle ingangen dicht maakte, werd deze groeve warmer en rustiger. Vanaf toen is de populatie toegenomen en voorlopig gaat deze toename gewoon door. Qua soorten komen er zowat al de gewone soorten voor. Opvallendste waarnemingen: de Dassen en Vossen die in en rond de groeve zitten.

Groeve Lindestraat

Deze groeve ligt in de dorpskern van Zichen en is bereikbaar voor vleermuizen via een tunneltje ter grootte van een deur. In de groeve onder de Lindestraat gingen we steeds tellen in het midden van de winter (jan-feb) en we vonden dan slechts een paar exemplaren. Van één van de eigenaars, Theo Jennen, kregen we het verwijt dat we slechte tellers waren want hij had er zeker tien gezien. Eerst dachten we dat het om een grap ging, maar hij bleek gelijk te hebben. Niet dat we slechte tellers zijn hoor, maar hij vond er inderdaad veel meer dan wij. We gingen op het verkeerde moment tellen. Alhoewel de kuil (zo noemen de plaatselijke bewoners een grove) genoeg warme en koude stukken heeft, verkiezen de beestjes toch niet daar te blijven tot de lente. In december vind je 10 tot 15 vleermuizen en een maand of twee later zijn die bijna allemaal verdwenen. De laatste jaren heeft schepen Mon Heynen er talrijke tekeningen aangebracht, waar vele toeristen naar komen kijken. Ook heeft hij er nu een zaaltje in gemaakt, waar men feestjes kan organiseren. Deze veranderingen aan de kuil lijken geen invloed te hebben op het vleermuizenbestand. De soorten die we tot nu toe hebben waargenomen zijn de Water- en de Baardvleermuis. Er is ook al eens een Grootoorvleermuis waargenomen. Opvallendste waarneming: een Deense dog met 5 jongen in de winter '92-'93. De eigenaar had hem daar een plek gereed gemaakt en de hond kon via een verlichte trap de groeve in en uit.

Mathuus

De groeve Mathuus gedraagt zich wispelturig. Maar zoals eerder in dit artikel werd uitgelegd, moeten we Mathuus niet als een groeve op zich bekijken, maar eerder dan een deel van een grote groeve (Mathuus-Opcanne-Keel-Natogroeve, Muizenberg). De resultaten zijn dan ook in verhouding. De aantallen variëren tussen 52 (winter '96-'97) en 93 dieren (winter '93-'94). Het determineren van de vleermuizen wordt bemoeilijkt door de ontginningsmethode die men er gebruikt heeft. In het hoge plafond zitten overal boorgaten. Je kan wel onmiddellijk zien dat er een vleermuis in zit maar de soort bepalen is

vrij moeilijk. In deze groeve hebben we Dwergvleermuizen. De Meervleermuis kwam er vroeger niet voor, maar stilletjes aan begint deze soort een reguliere gast worden. Afgelopen winter hadden we er zelfs 5.

Opvallendste waarneming: een Kerkuil die op verschillende plaatsen in groeve huist. Tijdens onze vleermuizen telling hebben we hem tweemaal over ons hoofd zien vliegen.

De Keel

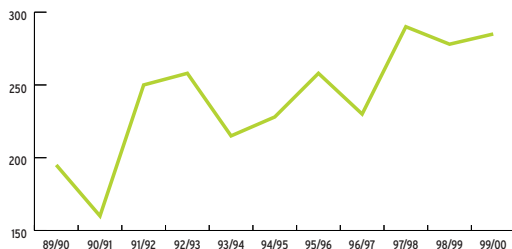
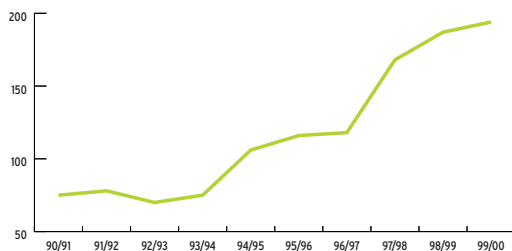
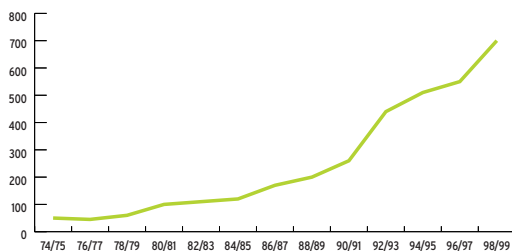
Deze groeve maakt deel uit van hetzelfde groevecomplex als Mathuus. Tien jaar geleden zaten we aan 160 vleermuizen (Figuur 6), de laatste drie winters schommelden we rond de 280. Dit is de enige groeve met verschillende ontginningsniveaus en wat merken we: op de bovenste verdieping hangen geen vleermuizen. Alle vleermuizen vinden we terug op het onderste niveau. De bovenste verdieping is nochtans zeer geschikt voor de dieren, maar het schijnt ze niet aan te trekken. Net zoals in Mathuus hebben we ook hier Dwergvleermuizen. Opvallendste waarneming: een zwerver die de Keel als verblijfplaats had uitgekozen.

Opcanne

Opcanne is de kleine groeve die net naast Mathuus ligt

Gewone grootoorvleermuis

Figuur 6: Aantal vleermuizen in De Keel per winter**Figuur 7:** Aantal vleermuizen in Pitjesberg per winter**Figuur 8:** Aantal vleermuizen in Lacroix per winter

(richting Kanne). De laatste jaren vinden we er steeds een paar vleermuizen, maar geen speciale soorten (Water- en Baardvleermuis en Franjestaart). Opvallendste waarneming: een Eikelmuis die begin jaren '90 in één van de boorgaten haar winterslaap hield.

Pitjesberg

In de Pitjesberg hebben een tijd lang rond de 70 stuks hun winterslaap doorgebracht (Figuur 7), maar sinds er een hek in 1993 geplaatst werd door de gemeente Riemst, stijgt het aantal vleermuizen elk jaar opnieuw. In 7 jaar tijd is er een evolutie van 75 naar 194 vleermuizen. Pitjesberg ligt vlak bij de dorpskern van Zichen en was het speelterrein van de jeugd. De verstoring was niet gering. Het laatste jaar dat de groeve open was, is er rond Nieuwjaar een hele hoop vuurwerk afgestoken. De ingangszone lag bezaaid met afval ervan. In het gedeelte onder de Kerkstraat wordt er nog steeds rioolwater via

buizen naar de groeve geleid, wat zorgt voor een rioolgeur. In dit gedeelte neemt het aantal vleermuizen evenveel toe als in het propere gedeelte. Ze lijken niet veel last te hebben van de stank.

In de Pitjesberg is de Watervleermuis nog steeds veruit het best vertegenwoordigd (95 Watervleermuizen op een totaal van 194 dieren). De Meervleermuis, die er vroeger onregelmatig voorkwam, schijnt zich nu definitief gevestigd te hebben met verleden jaar 9 en dit jaar 7 stuks. Opvallendste waarneming: tweemaal een Langoor- of Bechsteins vleermuis.

Jageneau's huiske (Zichen) en Jannekes Koet (Elst)

Deze zijn twee kleine groeves met elk een gangenstelsel zo'n 20 meter lang en ze zijn vergelijkbaar met elkaar. Elk jaar vinden we er vleermuizen, maar nooit meer dan 10 stuks en uiteraard alleen soorten die erg goed tegen de koude kunnen.

Lacroix

Dit is onze belangrijkste groeve. In tien jaar gaan we van 241 naar 692 overwinterende dieren (Figuur 8). Dit is de enige groeve, die we niet helemaal tellen omdat hij te groot van oppervlakte is. Elk jaar worden wel dezelfde secties gedaan, zodat we de aantallen toch kunnen vergelijken. Dit jaar zijn we eens gaan kijken in het resterend gedeelte van de groeve om te zien of er nog iets opvallend te bespeuren was, maar er hangen zo goed als geen vleermuizen buiten de zone die wij tellen. Er is dus geen reden om onze telzone uit te breiden.

De Franjestaart en de Ingekorven vleermuis zijn er de laatste 10 jaar adembenemend op vooruit gegaan. De Franjestaart van 9 naar 155 dieren en de Ingekorven vleermuis van 1 naar 37. Dit zijn cijfers om in te kaderen en aan de muur te hangen.

Net zoals in het Koegat zitten we hier met de vraag waar de Langoorvleermuizen zitten. Tijdens de vleermuisvangsten vangen we er meerdere per avond en in de winter zijn ze spoorloos.

Toch is er goed nieuws in verband met Collasberg, die in verbinding staat met de Lacroixberg. We hebben de mondeling toezegging van de eigenaar gekregen om de groeve in pacht te nemen, zodra de huidige pachter de pacht stop zet. We verwachten dat dit binnen een jaar of twee zal gebeuren.

De ingang van Collasberg ligt 500 meter van de ingang van Lacroix en ligt schitterend voor het inrichten als vleermuizenreservaat. Opvallendste andere waarneming: Goudvissen in een waterbak.

Het Koegat

Maakt deel uit van de Roosburg. Zeer wisselende aantallen tussen de 60 (winters '93-'94 en '95-'96) en de 106 dieren (winter '98-'99). Net zoals in Lacroix vragen we ons af waar de Langoorvleermuis zit in de winter. Een paar jaar geleden hebben we op twee en een half uur tijd 10 "Bechsteins" gevangen en in de winter vinden we geen enkele terug. In de laatste 10 jaar hebben we een paar keer de Vale vleermuis op bezoek gehad, maar hij komt er nog steeds per uitzondering. Afgelopen winter hadden we 9 Meervleermuizen op een totaal van 102 en dit is behoorlijk.

Opvallendste andere waarneming: het wemelt er van de Vossen. De groeve ligt bezaaid met uitwerpselen en je ruikt het dier elk moment.

Verbiestberg

De Verbiestberg is de belangrijkste groeve van de Roosburg. Hij is vrij uitgestrekt en heeft verschillende ingangen die de vleermuizen kunnen gebruiken. Toen de afgraving van de CBR-groeve Romont de Verbiestberg aansneed aan de kant van Eben-Emael, steeg het aantal vleermuizen gevoelig. Het jaar nadien waren we dan ook een beetje bang, dat dit aantal weer fel naar beneden zou gaan, maar wat bleek; het aantal was weer gestegen. Toen gingen we ervan uit dat de vleermuizen reeds binnen geweest moesten zijn voordat de groeve weer dicht werd gemaakt. Dus zou de terugslag de volgende winter gebeuren, maar weer waren we verkeerd. Het aantal vleermuizen is gewoon blijven stijgen. In de periode die we hier bekijken, de laatste 10 jaar, gaan de vleermuizen er flink op vooruit, namelijk van 116 naar 365 dieren. Eénmaal werden Dwergvleermuizen waargenomen en één keertje een Vale vleermuis, maar voor de rest steeds de normale soorten. De Franjestaart lijkt ook hier aan een opmars begonnen te zijn, tot de winter '93-'94 steeds beneden de 10 overwinterende dieren en vanaf winter '94-'95 er steeds boven en deze laatste winter zelfs 43 exemplaren.

Opvallendste andere waarneming: een Fazant in het midden van de groeve die in uitstekende conditie was. Luck Walschot bleek dezelfde conditie te hebben, want ze sprongen allebei even hoog toen ze elkaar tegenkwamen.

De Flessenberg

De Flessenberg (groeve Ackermans) maakt ook deel uit van de Roosburg en ook hier merk je duidelijk dat er groeven zijn in de onmiddellijke omgeving. Het aantal

vleermuizen schommelt hevig tussen de 30 en 70. De groeve is jarenlang een opslagplaats geweest voor allerlei rommel. Dit leek de vleermuizen echter niet te storen. Nu is de groeve netjes opgeruimd en de kans is groot dat ze binnenkort helemaal niet meer gebruikt zal worden. Opvallend is dat we hier bijna nooit Meervleermuizen vinden en voor de Ingekorven vleermuis is de groeve niet diep genoeg.

Henisdael (Vechmaal)

Henisdael is een verzameling van groeven in Vechmaal en ze hebben geen verband met de andere groeven van Riemst en Maastricht. De afstand is te groot tussen beide gebieden. In tien jaar tijd gaan we er van 169 naar iets meer dan 300 vleermuizen, om dan de laatste twee jaren weer te dalen naar 278 overwinterende dieren. Een kleine achteruitgang, maar dat gebeurt wel meer, dus niets om ons zorgen over te maken. In Vechmaal zitten er opvallend meer Grootoorvleermuizen dan in Riemst, 15 van de 24 "grootoren" die we hebben komen uit de Henisdaelgroeven. Waarschijnlijk heeft dit te maken met een kolonie in de kerk van Lauw. De Franjestaart valt ook op door met slechts 3 exemplaren aanwezig te zijn. Er is niets te merken van de groei die de soort in Riemst kent. Opvallendste andere waarneming: een bergafval van hormonenpreparaten aan één van de schachten.

CONCLUSIES

De vleermuizen gaan erop vooruit in onze streek. Niet alleen in het algemeen, maar ook nog eens per soort en dit is natuurlijk prachtig om te weten.

Groeven afsluiten helpt. Pitjesberg is hier een mooi bewijs van, maar ook de Coolen heeft dit reeds bewezen. De Coolen was ongeveer vleermuisvrij voordat er hekken stonden en nu hebben we er zo'n 70 overwinteraars. Aan de grafiek van Pitjesberg kan je precies zien wanneer er een hek geplaatst werd.

Stankhinder kan hun blijkbaar niet schelen. In de zones waar er een sterke geurhinder is, hangen er even goed vleermuizen. Dit merkten we onder de Kerkstraat in Zichen en in de Flessenberg, waar de groeve naar olie stonk. Zelfs de sterke geur van de vos in het Koegat stoort hen niet.

Snorvleermuis

